

SOCIOEKONOMICKÉ ZMĚNY REGIONŮ ČR

Nástroje vztahového prostoru

- v absolutním prostoru
  - ▣ dopravní síť, cena pozemku
  - ▣ HDP, OPM, nezaměstnanost
  - ▣ charakteristiky HUZ a školních zařízení
- v relativním prostoru
  - ▣ kvalita života
  - ▣ intenzita hromadné dopravy, časová dostupnost
  - ▣ **migrace**
  - ▣ **dojížd'ka do zaměstnání a do škol**

Dojížd'ka

Dojíždka

- dynamická charakteristika poukazující na **vlastnosti sítě** – nikoli bodu, místa
- **kvantifikuje** reálnou prostorovou **vazbu** – vzájemný vztah mezi geografickými jednotkami
- data
  - ▣ definitivní, srozumitelná, do úrovně obcí
  - ▣ zjišťována pouze SLDB po 10 letech (**.xls**)
- do škol
- za prací

Dojíždka do škol

- 1/3 pracovní (cca 600 tis. osob)
- **nejednoznačný význam** pro regionalizaci
  - ▣ relativně reprezentativní pro vyjádření komplexního obslužného významu
X
  - ▣ bez vnitřní hierarchie, není kvalitativně strukturovaná dle typů škol
- vypovídá spíše o společenské prestiži spojené se vzdělaností, než o multiplikátoru funkcí typickém pro nód vztahové sítě

Dojížd'ka do škol

- funkční aplikace především na větší měřítka
- formování mezo a makroregionů na základě měření vztahů mezi mikroregiony
  - ▣ formování zdola na základě poptávky zázemí
  - ▣ vznik dojížd'ky jako multiplikační produkt
- **zesílení mezoregionálních center** (krajská města) + **zeslabení umělé integrity okresů**
- rozvinutí stupňovitosti a přirozenosti dojížd'ky
  - ▣ mnohavrstevná síť spádovosti za určitým typem vzdělání
  - ▣ **kvalitativní rozrůznění vztahů / proudů**

Dojížd'ka za prací

- zvýšení významu pro vzájemnou integraci regionů
- zvýšení intenzity dojížd'ky
  - ▣ 40 % všech zaměstnaných obyvatel
  - ▣ **normalizace**
- zvýšení **ekonomického významu** dojížd'ky
  - ▣ růst mzdové diference
  - ▣ vliv na úroveň nezaměstnanosti
- zlepšení **podmínek a předpokladů**
  - ▣ dopravní infrastruktura
  - ▣ růst životní úrovně – dostupnost technických prostředků

Dojížd'ka za prací

- přesun do vyšších měřítkových řádů regionalizace
  - ▣ střediskové **zesílení** významu **Prahy**
  - ▣ **zachování** působnosti **mezuregionálních center**
  - ▣ **omezení** působnosti **mikroregionálních center**
  - ▣ 5 % obcí změnilo v 90.l. příslušnost k hlavnímu středisku dojížd'ky za prací – největší narušení stability dojížd'kových regionů od počátku sledování (1961)
- **nahrazování migračních procesů**
  - ▣ zvětšování rozsahu nedenní dojížd'ky
  - ▣ vytváří nové formy přechodné migrace

Dojíždka za prací

- **vývojově vyšší formy prostorových interakcí**
  - složitější přerozdělování práce uvnitř aglomerací – maloobchod, logistika, průmysl za hranicemi města
  - kooperační propojování středisek – zvýšení intenzity pohybu navzájem
  - **zvýšení váhy protisměrných proudů**
- deformování geografického prostředí
  - flexibilita zaměstnavatelů
  - dvojitý bytový fond
  - regulace nájemného

Dojíždka za prací

SLDB	počet obcí k 1.1.	počet EA obyvatel *)	počet vyjíždějících (absolutně a na 1000 EA obyvatel)							
			z obce celkem		z obce v rámci okresu		z okresu (bez zahraničí)		z kraje **) (bez zahraničí)	
1961	8 723	4 007 215	1 588 606	396	990 788	247	591 718	148	234 462	59
1970	7 513	4 983 000	1 769 100	355	1 182 200	237	581 500	117	208 000	42
1980	5 246	5 363 945	1 689 659	315	1 117 753	208	565 498	105	204 463	38
1991	5 768	5 298 288	1 756 501	332	1 213 170	229	529 651	100	~~186 755~~	~~35~~
2001	6 258	4 734 758	1 726 877	365	1 066 899	225	635 205	134	320 827	68

pramen: kol. (2004a): Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - dojíždka a vyjíždka k 1.3.2001.

pozn. údaje bez přepočtu vlivů územních změn (jejich odhady činí u meziobecní vyjíždky „ztrátu“ 250 tisíc případů v důsledku integrace obcí mezi lety 1970 - 1980 a naopak „vznik“ nově evidované vyjíždky asi 70 tisíc, resp. 27 tisíc, osob vlivem dezintegrace obcí mezi lety 1980 - 1991, resp. 1991 - 2001)

*) v roce 1961 bez družstevních rolníků, v roce 2001 zaměstnaní bez pracujících studentů a učňů

**) hodnota z roku 1991 přepočítaná na nové krajské uspořádání by činila 223 781 vyjíždějících (resp. 42 na 1000 EA)

Dojíždka za prací – růst

- nabídka nových pracovních míst v atraktivních regionech – koncentrace vybraných (hl. kvartérních) aktivit → zvyšující se územní diferenciací mezd
- zlepšení dopravní infrastruktura v některých regionech
- zvýšení individuální automobilizace
- zaměstnavatelé – svoz zaměstnanců, příspěvek na dojíždění

Dojíždka za prací – relativní růst

- pokles počtu žen na řádné mateřské dovolené – snížení porodnosti
- snížení objemu pracovně podmíněné migrace v důsledku situace na trhu s byty – význam přechodných forem ubytování (nedenní dojíždka)

Dojíždka za prací – pokles

- ztráta pracovních příležitostí v některých oblastech – hl. zemědělské a strukturálně postižené průmyslové regiony
- zhoršení dopravní infrastruktury periferních oblastí
- omezování spojů veřejné dopravy
- zvyšování finančních nákladů na dojíždění

Dojíždka za prací – relativní pokles

- územně diferencovaný nárůst nezaměstnanosti X potenciál pro růst dojíždky, především jejích nových forem
- rozvoj malého a středního podnikání s adresou trvalého bydliště (reálná vyjíždka ve stavebnictví?, lokalizace provozovny maloobchodu? apod.)

Vnitřní migrace

Vývoj vnitřní migrace

- okolnosti
  - ▣ ekonomických a sociálních změn
  - ▣ prudkého poklesu hromadné bytové výstavby
  - ▣ stále nerozvinutého trhu s byty
- trend
  - ▣ pokles objemu stěhování na větší vzdálenosti
  - ▣ migrační uzavírání územních jednotek již na úrovni okresu
  - ▣ zastavení procesu koncentrace obyvatelstva
    - změny migračních atraktivit
  - ▣ nabývání na významu přechodných forem migrace
    - denní a periodická dojíždka

Vývoj vnitřní migrace

- stav
  - ▣ růst rozdílu životní úrovně mezi velkými regiony
  - ▣ růst rozdílů v zaměstnanosti
  - ▣ příjmová diferenciacce regionů
- nesplnění předpokladu
  - ▣ migrace bude reagovat na prohlubování regionálních diferencí
  - ▣ migrací se budou vyrovnávat měnící se požadavky na pracovní síly
  - ▣ migrace budou přispívat k nivelizaci životní úrovně v jednotlivých regionech

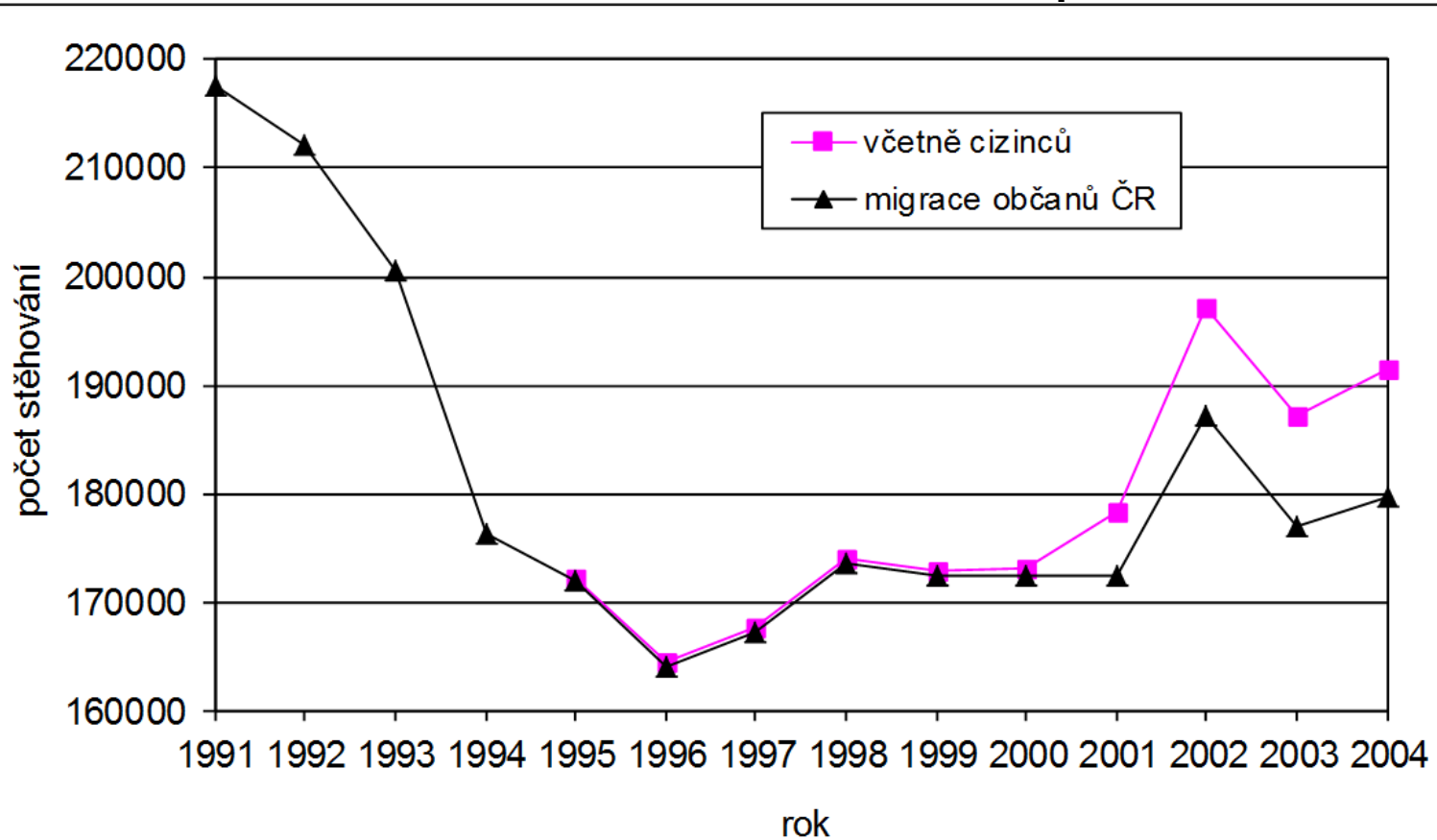
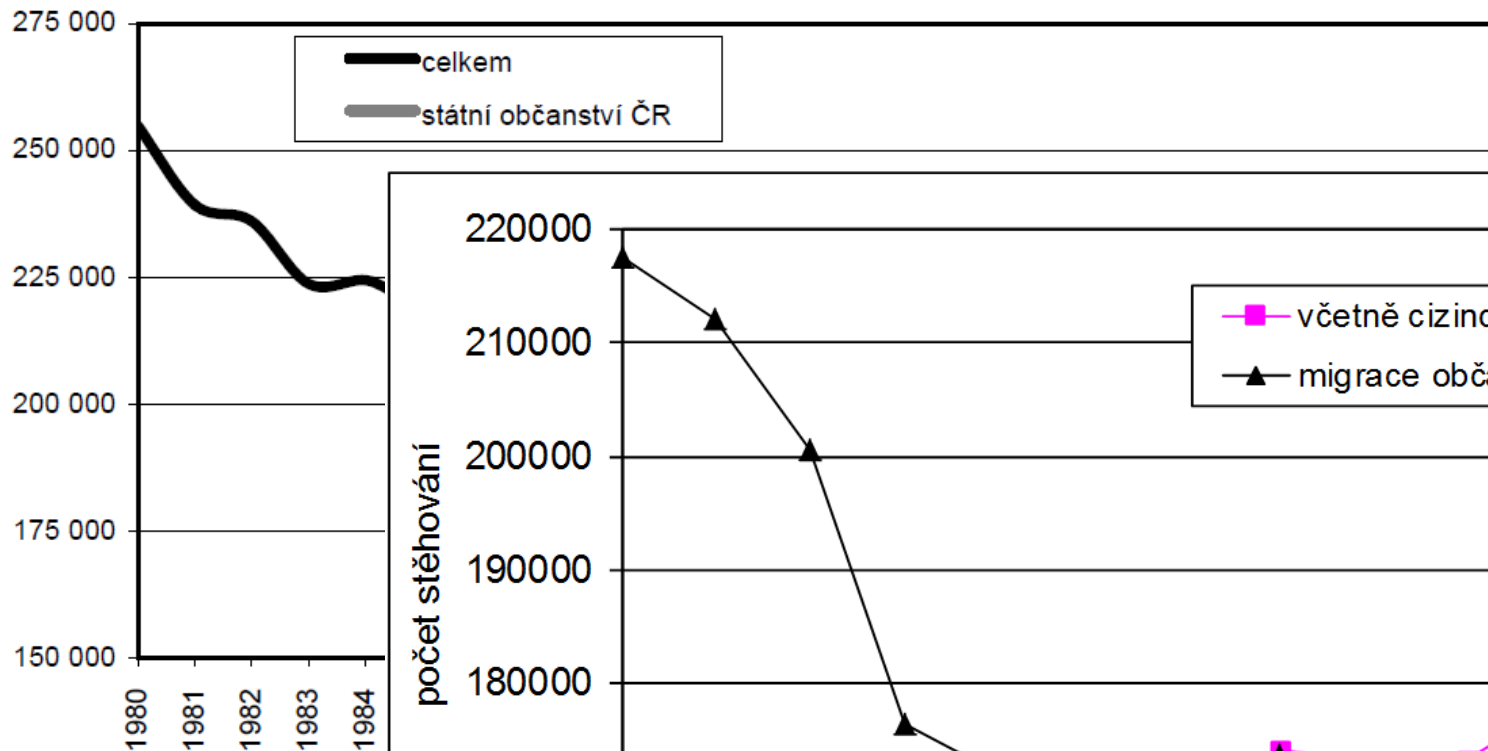
Vývoj vnitřní migrace

- pokles migrační aktivity souvisí se socio-ekonomickými dopady transformace
  - ▣ nivelizované životní podmínky před r. 1989 dostatečně nemotivovaly k přesídlování
  - ▣ vysoké ceny bytů v 90. letech takový trend jen podpořily
- bariéry migrace
  - ▣ tradiční neochota obyvatelstva měnit bydliště
  - ▣ neexistence volného trhu s byty
  - ▣ složitá legislativa
  - ▣ nestabilita ekonomických subjektů
  - ▣ nepredikovatelné perspektivy – opatrnost

Vývoj vnitřní migrace

počet osob

Vývoj vnitřní migrace

- 1990-2000
  - ▣ pokles objemu migrace o 28 %
  - ▣ většina úbytku do 1994 (1996), pak stagnace

- struktura objemu stěhování
  - ▣ mezikrajské – 1/3
  - ▣ meziokresní – 1/5
  - ▣ meziobecní – 2/5
  - ▣ meziobecní vč. urbanistických obvodů Prahy – 1/2

Vývoj vnitřní migrace

- změna v distribuci po územně správní reformě (2000)
  - menší kraje
  - větší mezikrajská migrace
  - pokles meziokresní migrace

Region NUTS 2	Kraje v NUTS	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Saldo	Obrat	Účinnost (v %)
Praha	Praha	9 197	12 799	-3 602	21 996	16,4
Střední Čechy	Středočeský	13 089	7 248	5 841	20 337	28,7
Jihozápad	Jihočeský, Plzeňský	4 918	4 452	466	9 370	5,0
Severozápad	Karlovarský, Ústecký	5 248	5 884	-636	11 132	5,7
Severovýchod	Liberecký, Královéhradecký, Pardubický	6 248	6 059	189	12 307	1,5
Jihovýchod	Jihomoravský, vysočina	5 115	5 245	-130	10 360	1,3
Střední Morava	Olomoucký, Zlínský	4 537	4 379	158	8 916	1,8
Moravskoslezsko	Moravskoslezský	2 520	4 806	-2 286	7 326	31,2

Stav mezikrajské migrace 2004

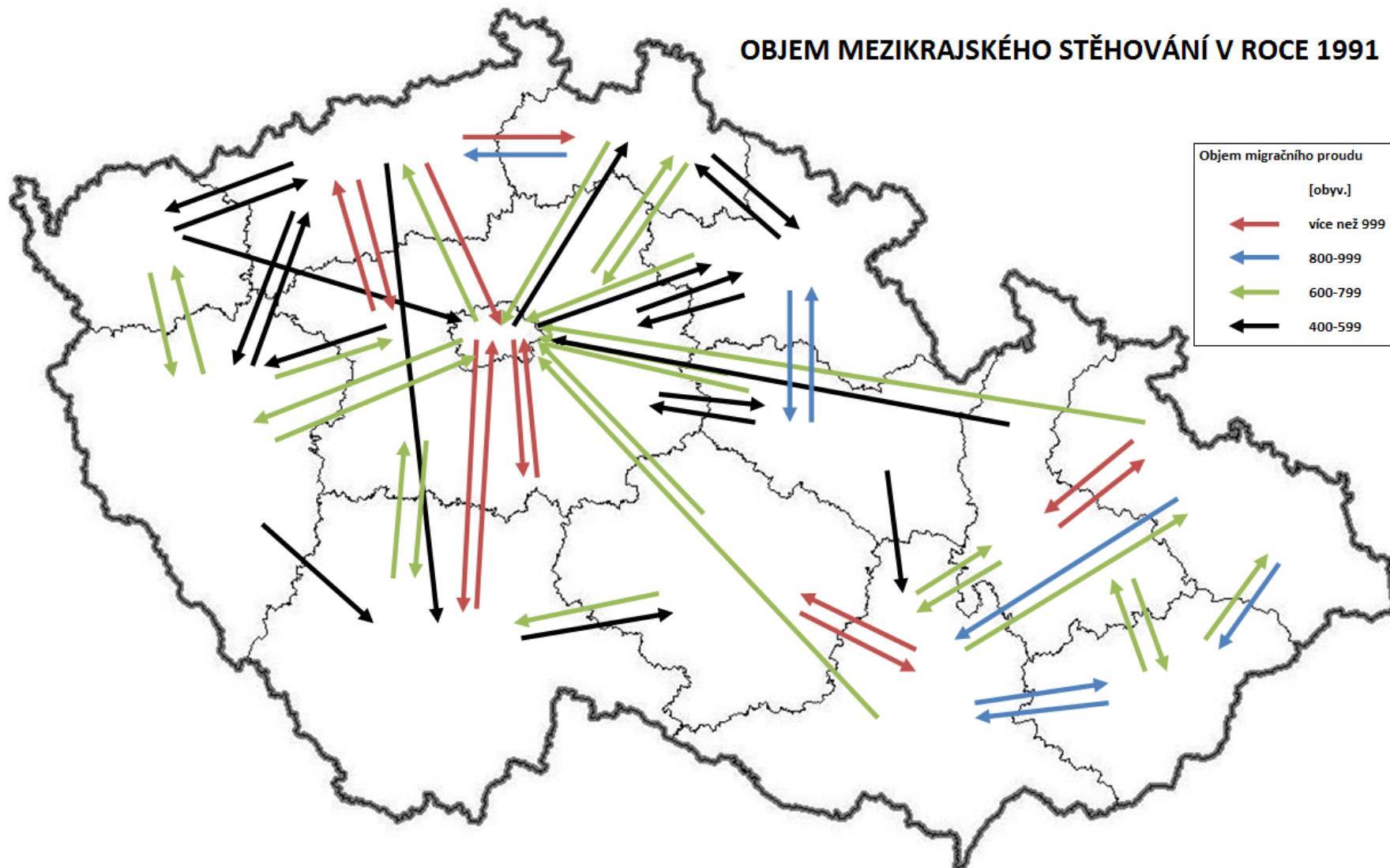
- prostudujte si **směry vystěhování** z vašeho kraje
  - pořadí
  - relativně
- sdělte ostatním krajům, kolik migrantů z vašeho kraje přijímají (absolutně)
- zjistěte od ostatních, kolik migrantů od nich přijímá váš kraj (absolutně)
- proudy zaznamenejte schematicky do mapy (pomocí vám může celkový objem migrace na mapce)

Rok	Kraj přistěhování	Kraj vystěhování														Celkem
		Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	
1991	Hl. m. Praha	x	5 580	1 118	795	596	1 226	634	706	605	655	665	461	336	698	14 075
1991	Středočeský	4 738	x	613	695	313	1 167	641	544	434	334	301	223	139	331	10 473
1991	Jihočeský	1 025	724	x	534	195	571	113	174	131	612	313	152	99	286	4 929
1991	Plzeňský	605	525	395	x	652	515	82	119	82	79	178	94	57	190	3 573
1991	Karlovarský	326	387	206	701	x	590	99	89	67	69	131	66	55	109	2 895
1991	Ústecký	753	1 052	351	454	449	x	881	261	159	161	245	135	109	264	5 274
1991	Liberecký	460	658	118	86	101	1 019	x	561	158	68	131	56	46	117	3 579
1991	Královéhradecký	510	566	125	126	70	300	514	x	914	152	154	141	90	203	3 865
1991	Pardubický	307	455	123	92	72	253	142	940	x	272	350	226	77	248	3 643
1991	Vysočina	338	382	430	106	58	184	88	119	310	x	1 059	160	121	189	3 544
1991	Jihomoravský	370	316	324	237	113	287	119	227	424	1 171	x	728	874	919	6 109
1991	Olomoucký	213	267	153	130	82	225	84	114	258	114	600	x	613	1 408	4 261
1991	Zlínský	188	126	88	72	56	105	67	72	48	139	881	761	x	887	3 490
1991	Moravskoslezský	305	206	215	163	94	244	79	168	161	142	390	1 248	766	x	4 481
1991	Celkem	10 218	11 244	4 259	4 191	2 851	6 686	3 543	4 094	3 751	3 968	5 704	4 451	3 382	5 849	74 191
2004	Hl. m. Praha	x	4 630	894	578	611	1 543	651	668	579	603	931	531	421	891	13 531
2004	Středočeský	10 357	x	802	433	295	1 177	802	850	422	441	400	366	284	887	16 654
2004	Jihočeský	820	548	x	291	149	288	79	77	110	398	281	102	65	162	3 370
2004	Plzeňský	522	383	304	x	646	331	75	82	72	76	178	47	34	126	2 876
2004	Karlovarský	205	199	76	305	x	309	51	53	32	28	67	32	22	87	1 466
2004	Ústecký	1 181	1 151	203	228	454	x	628	206	156	105	219	117	57	243	4 948
2004	Liberecký	481	607	79	53	93	706	x	370	92	70	85	63	59	120	2 878
2004	Královéhradecký	506	383	95	66	64	251	383	x	721	95	151	123	53	167	3 058
2004	Pardubický	408	354	75	77	58	215	106	855	x	242	379	209	63	142	3 183
2004	Vysočina	383	302	366	32	42	127	50	107	225	x	695	94	81	143	2 647
2004	Jihomoravský	340	286	213	106	122	214	107	150	368	801	x	686	702	813	4 917
2004	Olomoucký	169	128	83	47	42	104	50	100	167	138	630	x	430	901	2 989
2004	Zlínský	148	107	47	27	21	57	38	43	58	76	632	475	x	626	2 355
2004	Moravskoslezský	227	176	94	48	91	155	80	105	127	98	378	716	426	x	2 719
2004	Celkem	15 740	9 254	3 131	2 294	2 688	5 417	2 960	3 481	3 129	3 171	5 060	3 561	2 677	5 028	67 591

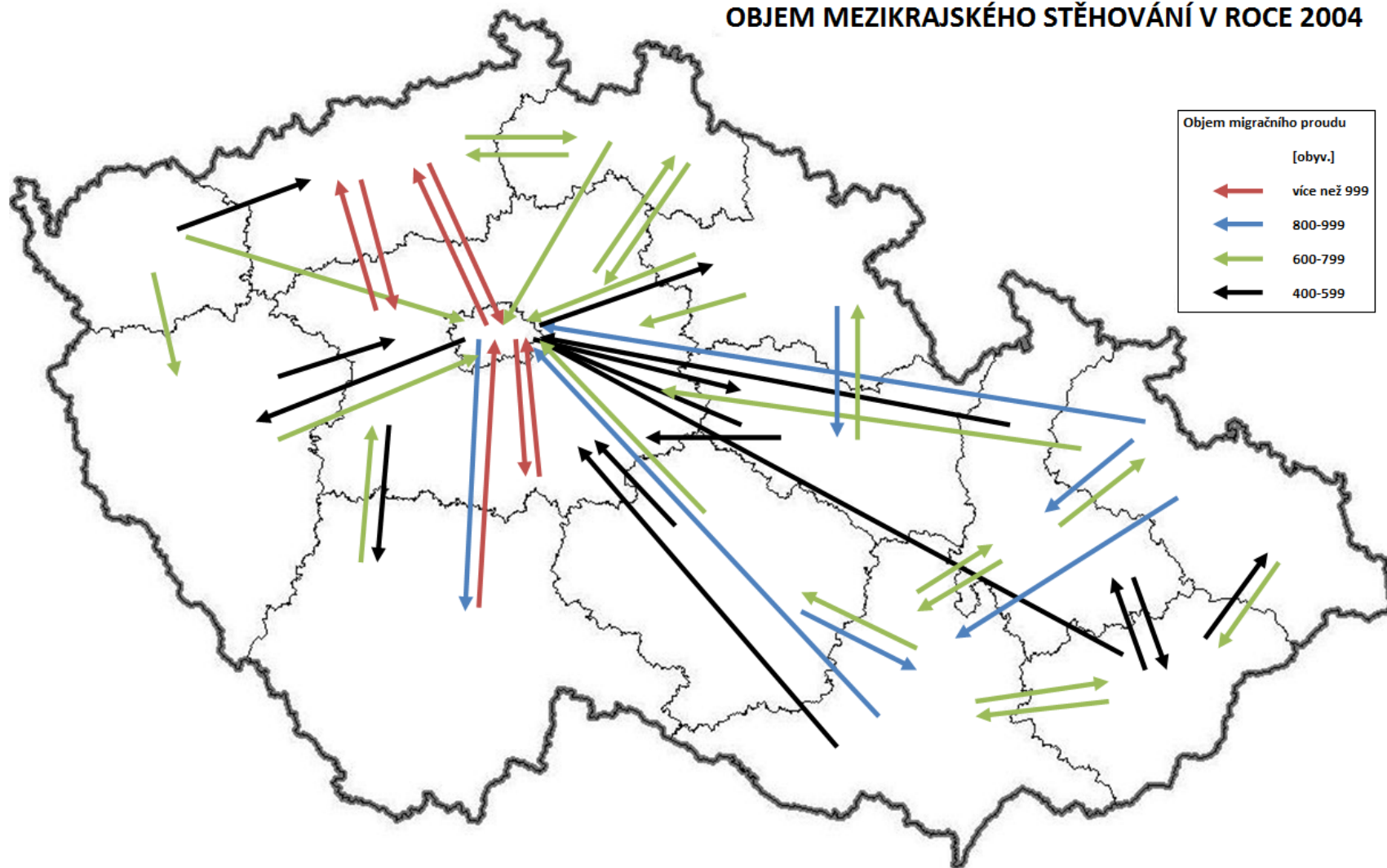
Vývoj vnitřní migrace

OBJEM MEZIKRAJSKÉHO STĚHOVÁNÍ V ROCE 1991

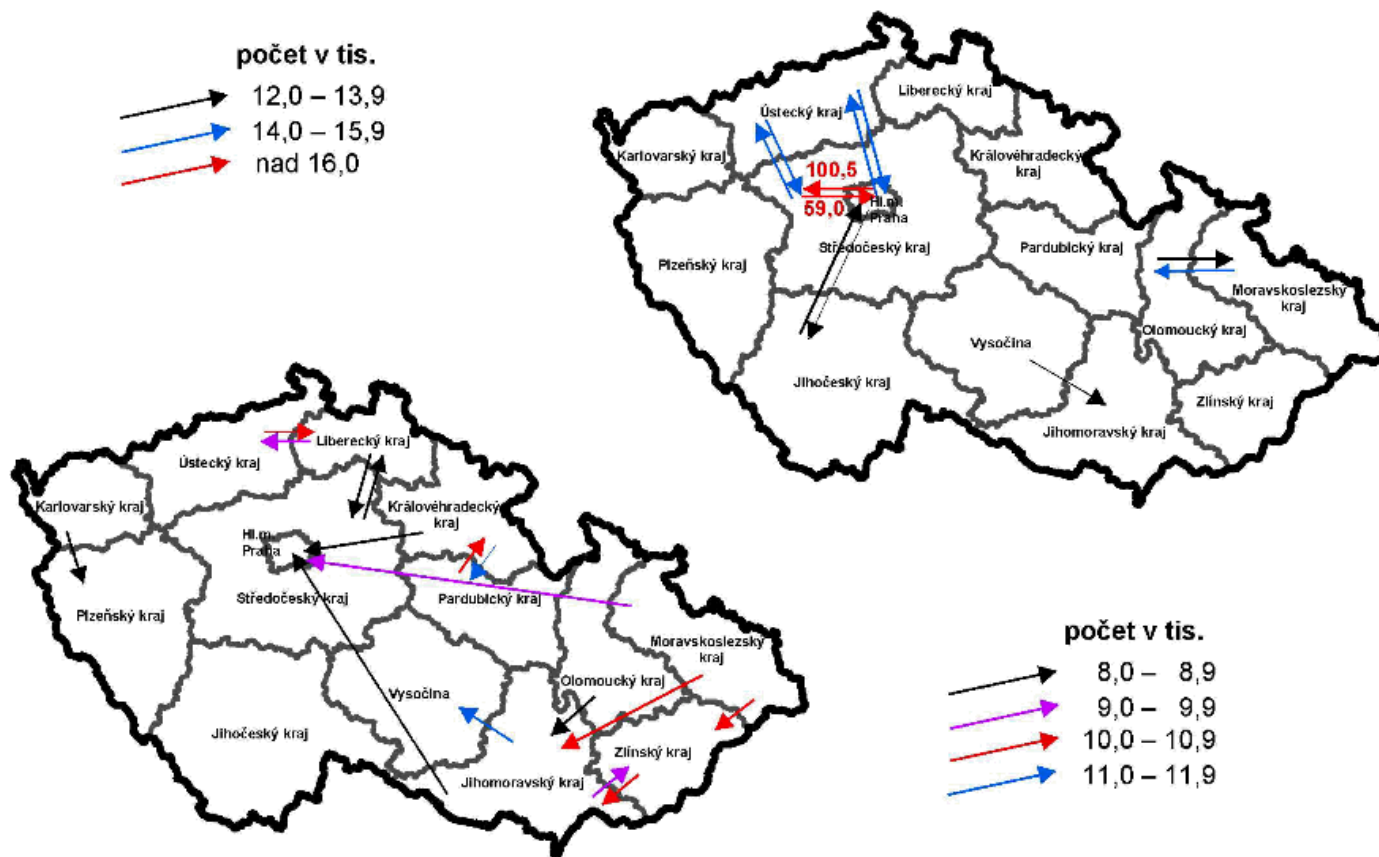
Vývoj vnitřní migrace

OBJEM MEZIKRAJSKÉHO STĚHOVÁNÍ V ROCE 2004

Vývoj vnitřní migrace

Proudy stěhování mezi kraji v ČR v souhrnu za roky 1991-2004

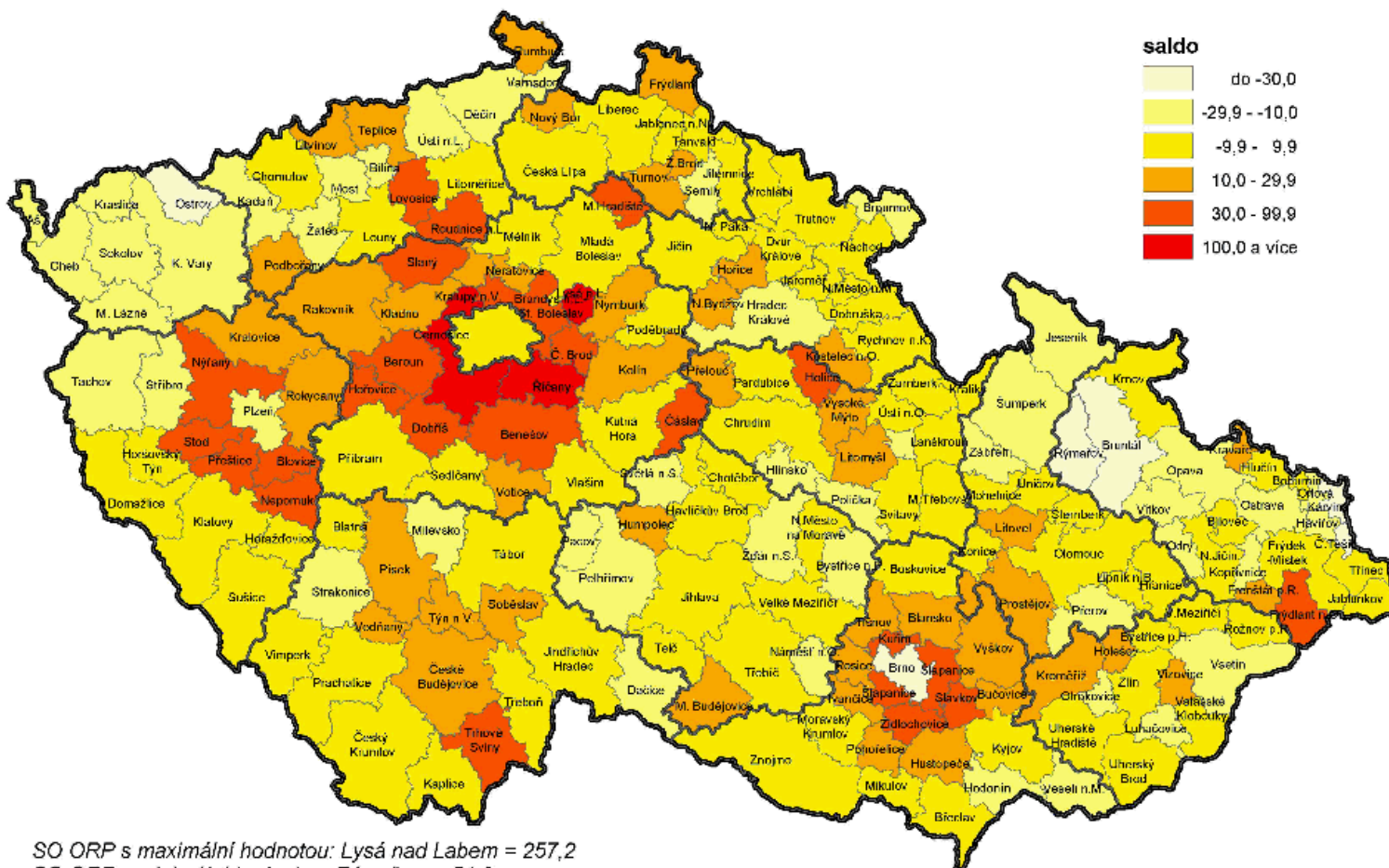

Vývoj vnitřní migrace

- ukončení procesu koncentrace
- nástup procesu suburbanizace
  - ▣ poč. 90. l. – úbytky v obcích 50-100 tis. obyvatel
  - ▣ od 1994 – úbytky i v obcích 20-50 tis. obyvatel
  - ▣ od 1995 – úbytky v obcích 10-20 tis. obyvatel
  - ▣ od 1996 – úbytky v obcích nad 100 tis. obyvatel
- dekoncentrační tendence velkých měst
- rostoucí atraktivita obcí 500-5000 obyvatel
- diferenciací nejmenších obcí do 500 obyvatel

Vývoj vnitřní migrace

Saldo stěhování mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností
na 1 000 obyvatel v souhrnu za roky 1995-2004

Transformace sídelního prostoru

- stratifikace sídelních struktur
- uzemní diferenciacie
- koncentrační X dekoncentrační procesy
- integrační X desintegrační procesy

- metropolizace
- suburbanizace
- periferní oblasti

